

NÉPNEVENŐK LAPJA.

A „NÉPNEVELŐK PESTI EGYLETÉNEK“ KÖZLÖNYE.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI HETILAP.

Felelős szerkesztő: Gyulai Béla.

Munkatársak: Dr. Ballagi M., V. Balogh L., Barabás Gy., Bója G., Bálint M., Dobjána L. Dolinai Gy., Faluvégi A., Falvay A., Fillinger K., Fuchs F. Garami R., Goldberg J., Goll J., Gyertyánffy J., György Al., Halász Gy., Hönigsfeld A., Hübner J., Iványi A., Jablonszky N., Kapi Gy., Kálnay N., Kárpáti E., Kemenczy K., Kerékgyártó E., Király K., Kiss Á., Kohn Gy., Kriesch J., Lakits V., Lederer A., dr. Márky J., Mayer M., Molnár Al., Molnár K., Molnár L., Morvay K., Neumann S., Németh G., Pétery Gy., Péterfy S., Prámer Ág., Rohr F., Roller M., Roth V., Ságth J., Schuch J., Schwarcz Gy., Szelig J., Stern M., Sretzizer L., Stojanovics I., Szarvas G., Szász L., Szente J., Tarnos I., dr. Toldy L., Tury J., Ujházy F., Ullerich Gy., Wittinger J., Vajdady E. és G., Vass M., Volf Gy., Weber S., Vizer E., Závodszy K., Zirzen J., Zsengeri S.

Megjelenik minden szombaton.

Ára: Egész évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt. Pályázatok és egyéb hirdetések petit soronként 10 krral számíttatnak.

Előfizetési penzek postai utalvánnyal küldendők.

A lap szellemi részét illető küldemények a szerkesztőhöz Budapestre, nagy-diófa-utca 13. sz.; előfizetési penzek, reklamációk stb. a kiadóhoz intézendők. Kiadó: **Aligner Lajos** könyvtáros Budapesten, váci-utca 18. szám „Nemzeti szálloda”.

18. szám.

Budapest, 1874. Május 2.

IX. évfolyam.

Ismétlő iskolák s a felnőttek oktatása.

(Az egyet. tanitógyűlés szervező bizottsága által kijelölt 5. vitatárgy.)

Bármely ország jóléte, boldogsága, lakóinak általános műveltségétől függ. Ez oly igazság, melyről a kulturállamok mindegyike (Észak-Amerika, Svájc, Hollandia, Belgium, Skandinavia) képes meggyőzni bennünket: hol általánosabb a műveltség, ott a jólét is általánosabb, — hol sok a műveletlen, ott sok a segélyre, könyörületre szoruló ember. Nálunk egy évi rozsz termés kell csak — és kész a nyomoruság; mert népünk tudatlan, tanulatlan, — szegény nem tud mást a földművelésnél s azt sem érti úgy, mint kellene. Nagy része soha sem járt iskolába; egy másik része meg elfelejtette, a mit ott tanult; végre egy harmadik része tud írni és olvasni, de nem tudja annak hasznát venni, nincs alkalmá az alapra építeni, tanultságának tehát az sem veszi hasznát. E három néposztály számára van az *ismétlő iskola* és a *felnőttek oktatása*, s ha nem volna, teremtenünk kellene. „A tudományt be kell vinni a cigány kunyhójába is!” — mondá hazánk nagy fia — Batthyányi Lajos az 1847. évi országgyűlésen.

Tény az is, hogy az 1870-i népszámlálás alkalmával a kellő korban levő összes lakosságnak több mint fele része (58%) nem tudott sem olvasni sem írni; továbbá, hogy se Magyarországon se Erdélyben nem járt a tanköteles gyermekek közül átlag 50% vagyis fele sem iskolába. S így van ez a legtöbb helyen mai napig is. Pl. épen a napokban került kezembe egy tanf. kimutatás, mely szerint Bihar megyében összesen 36,113 gyermek jár és 42,224 nem jár iskolába.

Most már csak azon csodálkozunk, hogy vannak olyanok, kik ily tények ellenében mégis a felnőttek oktatásának eltörlése mellett nyilatkoznak. Vagy az ország 58%-a csak azért született, hogy tudatlanságában, vakságában a kisebb résznek könyörületességére szorulva, annak terhét elviselhetetlenebbé tegye s az egész országot a jólétre és boldogságra való juthatástól tovább is visszatartsa? Ezt hinni, több volna a fatum igaznak tartásánál, s bizonyára a felnőttek oktatásának ellenei sem akarják, hogy úgy legyen.

Mi tehát oka a felnőttek oktatása megingatásának? Az, hogy az eddigi intézkedések nem voltak életre valók: s a mi nem életre való, an-

nak buknia kell. De lássuk. A miniszterium a tanfelügyelők útján hirdette, hogy fejenkiut 3 frtot ad az irni és olvasni megtanított felnőttekért; de senki utána nem nézett, vajjon tanulnak-e vagy tanítanak-e valakit és mily eredménnyel. Tavasz felé azután megcsinálta a tanító a kimutatást, azt a jegyzővel, bíróval s — ha kellett — a pappal aláíratta, alázattal beterjesztette a tanfelügyelőhöz stb. A legtöbb jegyzőnek, bírónak, papnak kisebb gondja is nagyobb annál, hogy sem ő este — mikor más ember otthon ül — elmenjen az iskolába és megnézzze, mire mennek a felnőttek; de az aláírást sem meri megtagadni, ez kislelkűség volna, hisz nem az ő kasszája fizeti. — Városokban meg a reál- és gymnasiumi tanárok tartottak jópénzért előadásokat, szintén arányos eredmény nélkül; mert rendes hallgatóik nem is voltak, csak a ki épen az utcáról betévelyedett. Így aztán a költség természetesen sokra növekedett, de az eredmény kevés lett, észrevehetetlen. Ilyen oktatásból bizony mi sem kérünk többet; mert bár a Darius kincsét költsük is rá, keveset fog érni.

Véleményünk szerint a tovább képzés, tovább művelés okvetetlenül szükséges még akkor is, ha minden községben 6 osztályu népiskola lesz felállítva; mert nemcsak a 12 éves gyermek, hanem a meglett férfiú is elfelejti azt, a mit hosszabb időig nem ismételt; az arany is elhomályosul, ha sokáig érintetlenül hever s az ekevas használatban fényesül meg. Erre szolgálna tehát az *ismétlő iskola*, mely az 1868. népokt. törvény szerint a 12 éves kortól a 15-ig kötelező és hetenkint télen 5, nyáron 2 órára terjed. Azonban legtöbb helyen tényleg hetenkint csak 1 órából áll, s az megy arra az 1 órára is, kinek épen tetszik, sőt ez 1 órai ismétlő iskola is igen sok községben hiányzik. Pedig ha ismétlő iskola nincs, kárba vesznek az addig tanultak is. De az ismétlő iskolában nemcsak épen ismétléssel, hanem újak tanulásával s a régebben tanultaknak az életre való alkalmazásával is kell foglalkozni, a nőknek pedig a női kézimunkával. S az ismétlő iskolák csak akkor és ott volnának megszüntetendők, a mikor és a hol felső népiskolák állíttatnának s a rendes tankötelezettség a 15 éves korig terjesztetnék ki; sőt Szászországban 17 éves korig köteles a gyermek ismétlő iskolába járni.

Azon 58% felnőtt számára pedig, kik irni és olvasni sem tudnak, tovább is fentartandónak véljük a *felnőttek oktatását*. Meg vagyunk ugyan is győződve, hogy ha nem is mindegyik veszi annak pozitív hasznát, hogy megtanult irni és olvasni s ha nem lesz is író vagy buzgó ujságolvasó; de az bizonyos, hogy látva a késő fáradságos tanulást — az iskolázásnak többé ellensége nem lesz, a tuimányt, szépművészeteket jobban fogja tisztelni, nem lesz oly vad, durva; tehát gondolkozásának módja is igen sokban megváltozik. Ez pedig nem megvetendő nyereség; kezdetnek mindenesetre szép és remélhető, hogy az ilyenek gyermekei már jóval többet fognak tudni, s unokái még többet. S így fokról fokra haladva talán mégis csak rövidebb idő alatt általánosabb lesz a műveltség — és vele a jólét, boldogság, mintha csak mindent az elemi iskolától várunk.

Gyulai Béla.

(Vége következik.)

Nevelésügyi szaklapok.

(Vége.)

Első feltétel. A 30 nevelésügyi szaklap az ország ugyanannyi nevezetes helyén jelenjék meg, mely helyek közül egy legyen az ország központja, *Budapest*; a többiek szerte a határszélelig minden irányban: *Szeged*, *Debrecen*, *Kassa*, *Körmöcbánya*, *Pozsony* vagy *Soprony*, *Zala-*

Egerszeg vagy Nagy-Kanizsa, Pécs, Temesvár, Kolozsvár, Brassó, Marmaros-Sziget stb. A lap megjelenése helyét a *megyék főhelyei* szerint is meg lehetne határozni, úgy hogy ezek területein jelennének meg azok; vagy pedig a tanító-egyletek vidékeinek szé- (gyülés) helyein. Fő dolog, hogy a megjelenések helyei népesebb községek legyenek s egymástól mindenütt lehetőleg egyenlő távolságra.

Második feltétel. A központi lap hetenkint, vagy ha lehet, többször (kétszer, háromszor) jelenjék meg, oly tartalommal, mely az ország minden népnevelőjét s nevelésbarátját lehetőleg érdekli; p. *tárcájában* hozzon *szépirodalmi* műveket: népnevelői elbeszéléseket, költeményeket, aepi meséket; továbbá *hasznos ismereteket*: a történelemből, földleirási fölfedezések, politikai változások, utleírások tárházából; a természettudomány, gazdaszat, ipar stb. legnevezetesebb mozzanatairól; *pályázatokat*, de csak a nevezetesebbeket; stb. Alakja a lapnak 8. r. nagysága 1 iv*) (16 oldal), ára egész évre 4 frt. lehetne. — A *többi lapok*, elég, ha kétszer havonként látnak napvilágot, vagy a körülményekhez képest még kevesebbszer. Tartalmát az ily *vidéki lapoknak* oly népnevelésügyi cikkek, adatok képezhetnék, melyek azon vidék népnevelőit, hol e lapok egyike vagy másika megjelenik, különösen közel érintik; míg egyéb vidékek tanítóira nézve közönyösek és csupán tudomásul vehetők.

A központi és vidéki nevelésügyi szaklapok megjelenése idejének főnebb tárgyalt s kijelölt különbségén nincs miért megütközni. Hasonlóan van ez a nagy természetben. Lám a nap minden 24 órában meglátogat bennünket: míg a hold ily látogatásban csak félhavonként szerencsétet s mégis mily bölcsen és mily szépen van ez így a teremtő által elrendelve! Hja, a nap közérdekű világtet: míg a hold, minthogy bájló fényével inkább csak gyönyörködtet, főleg ifju ábrándozóknak tesz hasznos szolgálatot, és így külön érdekű. (A hasonlat, a kérdéses szaklapok, központi és vidékiek közt, egyedül a köz- és külön-érdekűségben áll.)

Harmadik feltétel. A központi szaklapra az ország minden népnevelője, a vidékiekre csupán az illető vidékbeliek tartoznának előfizetni, elsőre — miut mondva volt — 4, utóbbiakra 2 frtjával; melyek összegét (6 frt.) szükség esetű *ketten, legfőlebb hárman* fizethetnék, 2 frtot a legszegényebb népnevelő is áldozhat s tartozik áldozni oly célból, hogy azon hivatalnak, mely neki kenyeret nyújt, haladási színvonalán magát föntartassa. Mennyivel többre kerül ennél a távirók és más hivatalnokok egyenruhája, melynek költségeit mégis ezek, hivataluk érdekében tartoznak viselni! Pedig éppen nem állíthatni, hogy ők is valami busásan volnának díjazva.

30 népnevelésügyi szaklap, a mondott feltételek mellett s ha ezen feltételekhez még azt is adjuk, hogy mindegyik szaklap a *tiszta igazságot* s nem holmi külön érdekeket, akár vallásiak, akár politikaiak legyenek azok, hanem az összes haza érdekeit s ennek törvényeit tartja szem előtt, — képes, Kárpátoktól Adriáig, Fertőtől az erdélyi havasokig, oly világosságot teremteni az elmékben, melynek segélyével minden népnevelő s általok minden honpolgár megkülönböztetheti az igazat, szépet és jót ezek ellenkezőitől; megtanul a maga lábán járni, az igaznak, szépnek és jónak utain. Boldog és dicső lesz így az ország s annak minden egyes fia, leánya.

30 népnevelésügyi szaklap Magyarország rónáit, hegyeit és völgyeit mint megannyi ér (vérér vagy vizér — mindegy, mindkettő egyenlően jótékony s nélkülözhetetlen) járná be, melyek közt a központi szaklap mint főér foglalna helyet. Képzelné-e élő testet, viruló országot vér-, illetőleg viz-erek nélkül?

*] Ha 2-szer v. 3-szor jelennék meg, elég volna $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{2}$ iv.

Mily könnyű volna e szerint népnevelőinknek részükről az édes hon boldogítása s dicsővé tételéhez a leghathatósb tényezővel járulni! Csupán *akarnók* kell.

Alapítsanak az ország minden alkalmas pontján, a hol még nincs, nevelésügyi szaklapot, minladdig, míg azok száma az egész honban legalább 30-ra nem emelkedik; aztán támogassák azokat (a vidékieket az illető vidékbeliek, a központit valamennyien) anyagilag és szellemileg, a míg az igaz, szép és jóért szívüket dobogni érzik.

Az eddig főnálló szaklapok, melyek száma jelenleg megüti a 21-et, az előbbieken kifejtett elvek (feltételek) elfogadása s életbe léptetése után, már a 30 közé volnának sorolandók. Hanem nagy kérdés: hajlandók-e azok közül többen amaz elveket elfogadni s életbe léptetni? Tagadó válasz esetében nem maradna egyéb főn, mint azokat az előfizetőknek a faképnél hagyniok, teremtvén oly szakközlönyöket, melyek jel-szava egyes-egyedül: „Népnevelés és haza!“; s azok körül sorakozniok.

Ez eljárásukban az egész művelt világ, különösen a honatyák támogatására számíthatnak; az bizonyos. Jaj volna szegény hazánkknak, ha nem számíthatnának!*)

Budapest,

Márki József, tdr.

Miként lehet a magyar nyelvet a nemmagyar ajku tanulókkal megkedveltetni? s mily módok által lehet azt sikeresen eszközölni?

Jutalmazott pályamű.

Irta dr. **Perlaky Mihály.**

[Folytatás.]

azért kell nagy gondot, nagy ügyességet, nagy szeretetet kifejteni egy néptanítónak a magyar nyelvnek idegen ajkuak által való megkedveltetésében és elsajátításában; azért kell magának a tanítás rendszerének is e tekintetben úgy kidolgozottnak lenni, hogy a tanítónak ne lenyűgözésére, hanem támogatására szolgáljon. Ne parancsoljon a tanrendszer a tanító nyakára annyi tananyagot, mennyit tanítványainak tehetségéhez mérten könnyedén fel nem dolgozhat; mert idegen ajkuakról lévén szó, mindig csak azt hangsúlyozzuk, hogy a magyar-nyelvtan előadásában lassan, de alaposan kell haladni. Azért tudniok kell a tanrendszer készítőinek, tudnia kell a tanítónak, hogy a magyar nyelv tan tárgyalásának célja ugyan a növendéket a társalgásilag elsajátított nyelvnek szóban és írásban való helyesebb, szabatosabb és folyékonyabb használására vezetni; de a *népiskolának* nem feladata az anyanyelven kifejezett minden gondolatnak felfogására képesíteni, mert tudományos, és szorosan vett szakirányú irodalmi termékek, a közmívelődés általános határain kívül esvén, a *népiskola körébe nem tartozhatnak. Csak az általános nyelvértés-, beszélés- és írásképesség lehet célja a népiskolai nyelvoztatásnak*, minél többet a haza

*) Mi csak azt tesszük hozzá, hogy míg oly tanítók is lesznek, kiknek nem kell semmiféle lap, kik az újság járatását fényezésnek tartják, vagy a kiknek fizetése meg nem haladja az 5—700 frtot: addig e cikkben kifejtett szép eszmék sem valósulhatnak. Erőtetni pedig a dolgot annyi volna, mint a vasutak építését erőszakolni, a minnek a vége az, hogy nem tarthatják fen magukat. Ha a serfőző több sert főzne, mint a mennyi elfogy, a nyakára savanyodnék; hanem annyit főz, a mennyire szükség van. A szükség fog egykor a kívánt lapoknak is életet adni, de most még a létezők sem állnak elég erősen. Bár ugy volna, mint azt igen t. munkatársunk ohajtja..

Szerk.

polgárainak nagy tömegétől kivánni fölösleges is volna. Ha a néptanító e határt átlépi vagy átlépni kényszerítették, nem csak időt, de tehetséget sem fog növendékeiben találni akarátának valóítására; mert a léleknek tanulással való tulterhelhetése hasonlít a gyomornak tápanyaggal való túltöméséhez: mindkét esetben idegenkedés, undor, ellenszenv, betegség fejlődik ki.

A tananyag súlya tehát a feldolgozó erejéhez mért legyen. De aztán első sorban szükséges, hogy a tanító maga bírjon szakavatottsággal a magyar nyelv kezelésében; kis ujjában legyenek annak szabályai, ismerje annak szépségeit, előnyeit, könnyüégeit, nehézségeit más nyelvekkel szemben, hogy azokat kiemeléssel, illetőleg kikerüléssel, a magyar nyelv megkedveltetésére fordíthassa. Csakis ily módon vonhatja magára növendékeinek figyelmét, tiszteletét; ez esetben lesz képes azokat alaposan megtanítani; mert senki sem adhat másnak olyasmit, mivel maga sem bír. „Miért tanulnám, miért kellene tudni énnekem a magyar nyelvet — mondja a szemfüles tanuló — ha a tanító maga sem tanulja meg, ha neki sem kell tudnia?” Ily, a tanúgyre nézve kárhozatos jelenetek, fájdalom, nem ritkák! Ily eset fölmerültétől kezdődik sok tanító tekintélyének, szavahihetőségének súlyedése s a tanítás bizonyos sikeretlensége!

Azonban csalódnék az is, ki a tanítás sikeréhez elégségesnek tartaná, hogy maga a tanító, rangos (classikus) magyar író és társalgó léte, a nyelv elméleti és gyakorlati terén teljesen otthonos legyen. Mit érne ugyanis ez, ha nincs kezében, nincs birtokában a nyelv megkedveltetésének, és a lekötő, leigéző előadásnak ama büvös hata ma, melynek még az ellenszenves növendékek sem képesek ellenállani. Igen uraim! még kedvenc tárgyunkat is, ha annak előadását ügyetlen, avatatlan, hideg, lelketlen, egyhangu, morgó tanítónak ajkairól kell egy éven át hallgatnunk, a szó szoros értelmében megutáljuk; ellenben egy avatott előadásu, pontosságában is kedélyes, s hasznunkért lelkesülni látszó tanító ajkaihoz, mint ellenállhatatlan delejtűhöz vonzódik lelkünk, szivünk, egész valónk, s mintegy kényszerítettünk általa, tőle elszeretni azt is, mit nem szerettünk. Nem tudom, — szabad legyen saját ebbeli tapasztalatomra is hivatkozni —, nem tudom, mondok, megvoltam-e áldva az említett tulajdonokkal, midőn a magyar nyelvet s irodalmat volt szerencsém előadni, de annyit tudok, hogy német, tót, és szerb ajku növendékeim lelkesülve törekedtek a magyar nyelvben elérhető otthonosságra épen úgy, mint a született magyarok; ellenszenvet pedig részükről soha, és soha nem tapasztaltam. A nyelv szépségének mint virágkertnek feltűntetése, hasznosságának a magyarországi életben, mint mindennapi kenyérnek, felmutatása, és magam példája a nyelvtanulás és tanítás buzgóságában teljesen elegendő volt arra, hogy tanulói s egyszersmind magyarpolgári kötelességét e tekintetben mindegyik hiven teljesítse. De, ha mindemellett is akadnak, pedig csakugyan akadnak is, kik aluszékonyak, renyhék, közönyösek vagy épen ellenszenvesek a magyarnyelv elsajátításában; van még sok, igen sok és hatályos, a körülmények, helyviszonyok forrásából merithető mód, melyek előbb-utóbb célhoz vezetnek, de a melyek szabályszerű kimerítését ezen értekezés szűk keretében, sőt foliansok rófnyi oldalain is hiába várná valaki; azok mélyen a paedagogiai tudomány és tapasztalatok világtengerének fenekén rejlenek, mint drága nehéz gyöngyök, honnan a hivatott, ügyes. növendékeinek természetébe is belátó tanítónak fáradhatatlan buvárlelke, leleményessége emelheti csak fel — az iskola asztalára, a napfényre . . .)

(Folytatása köv.)

TÁRCA.

A botbüntetés történetéből.

A középkorban a botbüntetés még az egyetemeken is napirenden volt, sőt divatban volt az egészen a 17-ik századig. Így a párizsi egyetemi tanulókat a rektor meg a többi előljárók jelenlétében, „mezitelen hátderékon végig ütlegelni“ nem a ritkaságok sorába tartozott. A 15-ik században a doktor, tanár s egyéb szigorló egyének hasonló sorsban részesültek. Mi több, maguk a tanárok is a botoztatás kategóriája alá estek, mert valahányszor a szombatnapi esteken tartatni szokott vizsgálatok alkalmával kitünt, hogy nem jól tanítottak, mindannyiszor a botbüntetés rajtuk ünnepelesen végrehajtatott.

Rotterdami Erasmus beszéli, hogy midőn 1496-ban a párizsi főiskolára került, a vesszőztatás ugyanott virágzó korszakát élte. Az azon korbeli iratok pedig bizonyítják azt is, hogy a leányövendékeket sem kimélték meg a büntetés szóban levő nemétől, derékig mezitelenre vetköztetvén őket, hátukat ép úgy mint a fiukét, nem egyszer végig vesszőzték.

Dr. Cramer kimutatja, hogy az ó- és ujkor kulturnépei a testi büntetést olyannak tekintették, a mely nem fér össze a szabad férfiú méltóságával, csak rabszolgát illetvén az; mindamellett bármerre tekintsünk, azt találjuk, hogy a bot vagy vessző alkalmazása mindenütt együttjárt a nevelés fogalmával.

Nagy szerepet játszott a vessző a zsidóknál, sőt az ókor legszabaddabb érzelmű népénél is, a görögöknél.

Köztudomásu tény, hogy pl. Spartában mily nagy jelentősége volt a pálcának. A spártai férfiú vagy megletebb fiatal ember bot nélkül soha sem távozott házából, szokásban lévén azon gyermekeket vagy ifjakat, a kik azon kérdésre, honnan jöttek, hova mentek? — rövid és határozott választ adni nem tudtak, a hely színén megütlelni.

Az önérzetes, mondhatni büszke rómaiaknál nem állott különben a dolog. A mint tudjuk, a legfőbb állami tisztviselők a „vesszőköteget“ hatalmuk jelvényét mindig maguk előtt hordoztatták.

A katonát vétség esetében bottal és szöllővenyigével tartották, a nevelés alatt levő gyermekeket pedig szintén vesszőzték.

A középkorban a fejedelmi pálcá vagy jobban a „jogar“ nem más, mint a hatalom kifejezője. Királyok, fejedelmek, bírák és hasonló föllebvalók diszjelvényeihez tartozott. A főtanodák rektorainak beigtatásuk alkalmával a mesterbotot és pálcát volt szokásban átnyujtani. A pálcá és bot hatalmát még a költők is megénekelték.

A szerzetesi kolostorokban különösen honos volt a botbüntetés. Azon szerzetest, a ki a rend szabályai ellen vétett, oszlophoz szokták volt költözni és úgy virgácsolták.

Kivételt a szent életű férfiak sem képeztek. Szent Guibertet († 1123) hazajövetkor anyja naponta kérdőre szokta vonni, kapott e vért az iskolában és a midőn egy izben tagadólag válaszolt volna, levetköztette s csakugyan a hátáról győződött meg az ellenkezőről.

Ha pedig egy-egy iskolás fiú tanítójának vesszőző szándéka elől megtalált szokni és más intézetbe menekült, akkor ez esetben — p. o. az 1260-iki wormsi iskolai szabályrendelet értelmében, csak úgy lehetett fölvenni, ha testén sebhelyekkel, vagy törött kézzel-ábbal elő tudott állani. Csak midőn ilyeket tudott fölmutatni, maradhatott meg az új intézetben, de ennek fejében előbbi tanítójának a tanpénzt megfizetni nem tartozott.

A testi büntetés a 16. és 17-ik században is az iskolákban szélti-

ben divatozott. Luther egyaránt ellensége volt a szerzetesi testkinzásnak és a tanuló ifjuság dévajkodásának. Azt mondotta ő: úgy fenyítsd a gyermekeket, hogy a vessző mellől ne hiányozzék az „alma“ se, a szorgalom és jó magatartás jutalmául.

A jezsuiták, a kik a nevelés ezen ágában a reformátorokkal tartottak, maguk ugyan nem verték a növendékeket, hanem más szerzetbeliek vagy erre alkalmazott világi szolgák által szokták a botbüntetés operációját végrehajtani.

Egy azon korbéli tudós akként nyilatkozik: a tanító ne tegyen egyebet, mint tanítson; a vesszőzés mesterségét az iskolaszolgára bizza, hogy tanítványában ellenszenvet ne gerjeszzen maga ellen.

Angliában is divatozott a testi büntetés. Winchesterben pl. láncra kötötték a tanulókat és úgy vesszőzték. Etonban a középiskola még legfelsőbb osztálybelieit is szokásban volt botozni; Némethonban a bölcsészeti és más tudománykarok hallgatóit hasonlóképen botozták, kivételt csak a papnövendékek képeztek. Basel városában meg a 16. században egy ugynevezett nyirfa-vessző-ünnepély volt divatban. Egyik szép nyári napon ugyanis a tanuló ifjuság tragikomikus menetben a nyiresbe rándult meghozandó az iskola számára a nyirvesszőt.

Déli és északi Némethonban egyiránt mindenütt alkalmazták a vesszőzést, maga a mütét a következő schéma szerint folyt le:

Nominativus: lege dich! Genitivus: strecke dich!

Dativus: über die Bank! Accusativus: mach dich lang!

Vocativus: O weh, o weh! Ablativus: Thu's nicht mehr!

Luther e tekintetben a maga korszakáról így ítélte: Iskoláink mind- eddig valóságos pokolnál és börtönnél egyebek nem voltak, az iskolamesterek pedig zsarnokok és kegyetlen botmesterek, tanítványaik meg igazán — vértanúk voltak! S ezen korról, t. i. a reformatió korával a botbüntetés körüli fogalmak szelidülni, hogy ne mondjuk, tünekezni kezdetek, a míg Rousseau korával az iskolai fenytékre és a gyermekekkel való bánásmódra szebb idők hajnala hasadt föl.

„Ha már korunkig a tanítók mindenfelé érvényesíteni tudták bottal kierőszakolt tekintélyüket, e entul azon kell lenni, hogy az ilyen auctoritásnak végére járjon az emberiség“ úgy mond Rousseau. Basedow és a többi philanthropista hasonló elveket vallott s kimondta, hogy mihelyest a kisebbségi gyermekek a nagyobb gyermekkor határát átlépték, a vessző azonnal a lángok sorsára bizassék és azon idők óta szorgalomra és jó magaviseletre botbüntetés mellett senkit sem kényszerítünk többé.

A testi fenyték sehol sem alkalmaztatik gyéribben, mint Észak-Amerikában, ugy a házi életben, mint az iskola termeiben.

A tárgyalt fenyték megszüntetése azonban, micsoda gyümölcsöt fog teremni az ifjuságnak szellemi és erkölcsi életében, csak a jövő fogja megmutathatni.)*

Közli: **Garami R.**

*] Ezzel kapcsolatban közöljük a Mecklenburg-Schwerin nagy hercegségbeli iskolai elöljáróságnak a *testi büntetések mikénti alkalmazásáról* szóló legújabb rendeletét: 1. §. A testi büntetés soha a kimért házifenyítés határain túl ne menjen. Arculütés, fejverés, lökés, taszítás a kézzel, vagy ököllel, vonalzóval, de főleg valamely kemény eszközzel, hajnak vagy füleknek rángatása s hasonló durva bánásmód a tanulás órájában tiltatik. 2. §. Ha a kényszerűség követeli, hogy egyes esetekben az iskolai fegyelem fentartása céljából a testi büntetés elkerülhetlen, ennek csakis a fiiskolákban és pedig nádpálcával kell történnie. 3. §. Soha se szabad a gyermekeket ütni, míg az az asztal és padok közt van, a büntetésnek az iskolaszoba szabad terén kell történnie, s törvényszerűleg soha sem az előadás ideje alatt, hanem vagy óráközben vagy az előadás után. 4. §. A végrehajtott testi büntetést, jelezve annak okát és minőségét, a tanító naplóba vezeti be, mely

Egyleti élet.

A magyarhoni tanítóegyletek jegyzéke tankerületek szerint. *)

I. Tankerület: Budapest, főváros.

1. Népmvelők pesti egylete. [Felekezet nélküli.] Elnöke: Békey Imre, tanácsnok; alelnökök Vajdady Gusztáv, elemi. és Stojanovits István, polg. isk. igazgatók.
2. Budai tanítók egylete. [Fel. nélk.] Eln. Rill József, lapszerkesztő.
3. Budapesti tanítótöstudlet. [Miniszteri szab. rend. szerinti.] Eln. Bója Gergely tanfelügyelő, aleln. Vajdady G. és Stojanovits István; jegyző: Lakits Vendel.
4. Az orsz. magyar ízr. tanítóegylet. Eln. Szeligmann Eleázár, tanító [Sip utca 11. szám.]

II. Tank. Pest megye.

5. Kalocsa vidéki tanítóegylet. [Róm. kath.]?
6. Nagy-Körös vidéki tanítóegylet. [Felek. nélküli.]?
7. Cegléd vidéki tanítóegylet. [Felek. nélk.] Eln. Nyujtó Pál, Nagy-Abonyban; jegyző: Bálint Mihály, tanító Cegléden
8. Kecskeméti néptanítóegylet. [Fel. nélk.] E. Predics János; jegyző: Kecskés Pál, tanítók.
9. Pesti helv. hitv. egyházm. tanítóegylet?
10. Pest megyei ev. esperességi tanítóegylet?
11. Uj-Pest vidéki tanítóegylet. [Felek. nélk.]?
12. Pest megyei községi tanítóegylet. [Felek. nélk.]?
13. Vác vidéki tanítóegylet. [Fel. nélk.]?
14. Vác megyei nagykatái egyh. m. kerületi tan.-egylet. [Róm. kath.] E. Schmidt János plébános Uriban.
15. Pest megyei általános tanítóegylet. [Min. szab. r. sz.] E. Nagy László, tanfelügyelő Budapesten; aleln. Böszörményi Mihály, tanító Kecskeméten, és Elefanti József, polg. isk. igazgató Cegléden; jegyző: Bátky Károly Kecskeméten.

III. Tank. Jász-kun kerület.

16. Jász-kun kerületi tanítóegylet. [Fel. nélk.]?
17. Felső kis-kunsági néptanítói kör. [Felk. nélk.] Jegyző: Kovács Imre Szabad-Szálláson. [Folyt. köv.]

II. A Budapest-józsefvárosi státióutcai népiskola tantestületének március hó 28. tartott gyűlésén

1. A 46569. szám alatti miniszteri rendelet értelmében elnök ur felhívja a tantestületet, hogy az osztályaikban előfordult beteg gyermekek névsorát adná át, hogy ezt az iskolaszék elé terjeszthesse.

2. A Murányi Kálmán tartotta mintaelőadásra vonatkozó észrevételek megtételére, és az eszmék kölcsönös kicserélésére szólítja fel a tantestületet.

E tárgyban Kálnay Nándor szólal fel először. Az előkészítésre nézve helyeslését fejezi ki, a midőn az olvasandó darabra a gyermekek figyelmét az által is igyekezett felkelteni, hogy a földabroszon szemléltetett. Nézete szerint a megértésnél helyesebb

könyv az osztálykönyvtől külön vezetetik. E könyv szabályszerűleg az igazgatótól megvizsgáltatik és az iskolatanácsban megbeszéltetik. E könyvek minden félév végén az iskolai elöljárósághoz küldetnek, mely annak megsemmisítését elrendeli, ha különben arra semmi megjegyezni valója nincs. 5. § A test megsemmisítése a büntetéseknel tilos. 6. § A büntetésekre használt eszköz mindig az iskolaszekrényben tartatik a használaton kívül. A pálcá mint taneszköz, soha se használtassék. Az különösen meg nem engedhető, hogy a tanító azt előadás alatt kezében tartsa. A földrajzi és szemléltető oktatásra más pálcák szerzendők, mint a mely büntetésre használtatik. 7. § Azon tanítók ellen, kik az iskolai fegyvelemnél az itt jelölt határozatokat pontosan meg nem tartanak, az iskolai előljároság gondja lesz arra is, hogy az olyan tanítóktól, kik a büntetések eszközlésénél a megkivántató higgadságot és nyugalmat meg nem tartják, vagy szenvedélyüket zabolázni nem képesek, rövidebb vagy hosszabb időre a büntetés-jog elvétessék, vagy esetleg az iskolai rendeletek alapján elbocsáttatásukat javasolja. „Népiskola.“

Szerk.

*) Kérjük t. kartársainkat, hogy a hiányzó adatokat kiegészítésül hozzánk be-
küldeni sziveskedjenek s így valahára lehetővé tegyék, hogy a tanítóegyletek teljes jegy-
zékét birjuk, a melyre nem egyszer van szükségünk épen kartársaink érdekében.

Szerk.

eljárás, ha a felvett olvasmányt előbb maga a tanító olvassa el és magyarázza meg az olyan olvasmányról, a melyben ismeretlen, meg nem érthető kifejezések és szavak fordulnának elő. Ugyanezen módszer lett volna véleménye szerint e mintaelőadásra felvett olvasmányról is alkalmazandó. — *Barczen* János igazgató ur e módszert egyedül csak a költemények kezelésénél véli használandónak. Az olvasmányok tárgyi kezeléséhez megkívántató pontok szoros figyelembe vételére utal. Hogy ennek kellőleg elég nem tétetett, annak tulajdonítja, hogy egy kissé terjedelmes anyagot vett fel feldolgozásul. Azért kimondandónak véli, hogy ezután kevesebb anyag vétessék fel, hogy így a mintaelőadás meg is feleljen a célnak.

Vörös Kálmán az előkészítést egy kissé hosszadalmasnak és nem a gyermekek felfogó tehetségéhez mértnek véleményezi. Utal továbbá azon fölvre, hogy a kikérdezésnél mindenkor várjuk be a feleletet is. Nem látja célszerűnek azt, hogy az igen vagy nem felelettel is megelégszünk, vagy ha az értelem kifejezésére egyes szavakat adunk a gyermeknek, hogy ő a többit mintegy kiegészítse.

3. Elnök ur az eddigi 1. osztályú tananyagának helytelen beosztása, az ebből származott hátrányok megszüntetése tekintetéből felszólítja a tantestületet, hogy az egy ízben már szóba hozott kérdést: „*a német irva-olvasásnak az I. osztályban mennyiben adassék hely? ?* vegye tüzetes megvitatás alá. A tantestület ezen indítvány horderejétől áthatva, nézetét a következőkben pontosítja össze: Tekintettel a népok. 38. t. cikkére, mely az 1. osztálynak igen helyesen a beszéd és értelemgyakorlatokat tűzi ki kiváló feladatául, s a melynek tökéletes és kimerítő feldolgozása már amugy is kizárná az itt és ez előtt is szokásban volt német irva-olvasásnak ez osztályban való kezelését; tekintettel és hivatkozva e törvénycikre, mely szerint az 1. osztályban csak az anyanyelven kezeltessék az irva-olvasás; tekintetbe véve továbbá azt, hogy a jelenlegi magyar és német 1. osztályú tankönyv is már ugy van szerkesztve, hogy mindegyiknek tökéletes feldolgozása egy-egy évet venne igénybe, és így mindkettőnek elvégzése vagy a lehetlenséget vagy e közmondást: „mindegyikből valamit, az egészéből semmit“ tételezi fel; visszatekintve továbbá a tapasztalatokra, melyek azon meggyőződésre utalnak, hogy az 1. osztályban az irva-olvasásnak mindkét nyelven való kezelése oka annak, hogy az egyes osztályokban annyi gyermek kényszerítettetik annak ismétlésére: mindezeket tekintetbe és fontolóra véve, a tantestület minden egyes tagja a tanügy érdekében, azon véleményének és határozatának ad kifejezést, hogy a főcél szem előtt tartva, *a német irva-olvasásból az I. osztályban csak a kis betűk vétessenek fel.*

4. A következő mintaelőadás megtartását *Kren Gedeon* Irma asszonyság igéri, ki a nyelvtanból fog egy részletet bemutatni.

Vörös Kálmán, tant. jegyző.

III. *A budapest-ráczárosi tanítói kör* f. é. ápril hó 19-én értekezletet tartott, melynek első tárgyát az ügyrend-készítő bizottság jelentése képezte. Az ügyrenden a kör lényeges módosításokat tett. Többek között elvetette a bizottságnak az ügyrend egyik pontjában kifejezett azon nézetét, hogy a gyakorlati tanítás mindenkor valamely osztályban, gyermekek előtt s a tagok jelenlétében történjék. Nem azért nem fogadta el e nézetet, mintha talán ezen időre az iskolaszéknél a többi osztályok számára szünnapot kieszközölni lehetetlen volna, de mert az ily módon tartott gyakorlati tanítás *tanító tekintélyének ártalmára van.*]* Több elvi kérdést tartalmazó pont fölött kifejezett s valóban élénknek mondható eszmecsere után az ügyrend a kívánt módosításokkal el lön fogadva. — Az ülés második tárgyát *Patacsics János*nak a meter-rendszerről tartott értekezése képezte. Értekező megismertette a körrel a hazánkban is nem sokára használatba veendő új mértékek eredetét és elnevezését. Szólt tovább a hossz-, tér-, test-, súly- és űrmértékekről is. Ezen értekezésre *Lengyel Sándor* polg. isk. igazgató, igen ügyes s érdekes megjegyzéseket tett, mely nem annyira kritika volt az értekező irányában, mint inkább tovább folytatása az előadásnak, melyért a kör a megjegyzéstevőnek nem is mulasztotta el köszönetét nyilvánítani, fölkérvén őt, hogy, ha majd ezen mértékek az iskola számára beszereztetnek, azt a körrel bővebben is megismertetni sziveskedjék, mit nevezett igazgató úr szives készséggel meg is ígért. — Harmadik tárgyát képezte volna a gyűlésnek a nagy szünidő kérdése. Értekező: *Somlyai József* e tekintetben indítványt is akart a kör által a fővárosi tanítói testület elé terjesztetni, de minthogy az idő már nagyon előre haladt, ez ügy nem kerülhetett tárgyalásra. Az ülés mely fél tíz órakor vette kezdetét, 12 óra után oszlott szét.

IV. *Kecskemét*, 1874. ápr. 26-án. Folyó hó 8-án *Nagy László*, közszeretben álló tanfelügyelőnk felhívása folytán *Kecskeméten* a pestmegyei községi tanítók megtartották tankerületi tan, egyletté alakuló közgyűlésüket, melyen a lelkesítő megnyitó beszéd után első sorban az egyl. tisztviselők választattak meg. Elnökké: *Nagy László*, tanfelügyelő. Alelnökké: *Böszörményi Mihály* kecskeméti tan. Elefánti *József* ceglédi polg. isk. igazgató. Főjegyzővé: *Bátky Károly* kecskeméti, aljegyzőkké: *Eröss Lajos* ceglédi polg. isk. *Németh Ödön*, kecsk. tanítók. Pénztárnokká: *Máté Sándor* kecskeméti fels. népisk. igazgató. Könyvtárnokká: *Csoó Zsigmond*, kecsk. tanító. A megyei isk. tanácsba rendes

*] Mi eddig ily tapasztalásra nem jutottunk.

tagnak, Elefánti J, rendkívülinek: Kálnicki János, Máté Sándor, Bátky Károly kecskeméti tanítók.

Egy gyámintézeti pénztár felállítása is elhatároztatván, az alapszabályok elkészítésére Elefánti, Bátky, Schosberger Ignác és Molnár Imre azon utasítással küldettek ki, hogy azokat még ez év aug. hó első felében Cegléden tartandó 2-ik gyűlésen bemutassák.

Nem hagyhatom említés nélkül a tanfelügyelő urnak a még csak megalakulandó gyámintézet iránti — szíves részvétét; ő ugyanis a pénztárnoknak a gy. intézet részére 100 és néhány forintot küldött.

A tankerület 3 járási körre osztatott: u. m.

1., *Kecskeméti*, melyhez Kecskemét, Cegléd, Uj Kécske, N.-Káta, F.-Dabas és Örkény.

2., *pesti*, melyhez Gyömrő, Ujpest, Kis-Pest, Kis-Tétény és Szada,

3., *solti*, melyhez Apostag, Tass, Apaj, Miske, D.-Vecse, Szalk.-Sz.-Márton, Dusnok, Tetőtlen csatoltattak.

E körök szervezésével a kecsk. körben Böszörményi Mihály, a pestiben Tiprai N.-ujpesti, a soltiban Bernolák Soma, d.-vecsei tanítók bizattak meg. [Igen sajnáljuk, hogy a pesti járási körből senkihez sem volt szerencsénk.] Gyűlés végeztével az összegyűlt tanítókat Kecskemét város dísz-ebéddel tisztelte meg. A gyűlésre megjelent tanítók 56-an voltak.

Van Kecskeméten egy felekezet nélküli tanítói egyesület, mely 4-ik éve, hogy csendesen ugyan, de buzgalommal működik a népnevelés sz. ügye felvirágzásán. Ez $\frac{1}{4}$ évenként, — néha havonként — szokott összejönni Több tantárgyból tartatott már felolvasás, melyek után rendszeren élénk eszmecsere fejlődött ki. Ez évnegyedi gyűlésre felolvasókul ajánlkoztak: Klauber János izr. tan. és Molnár Imre — a számtanról az első osztályban. Tegnap ápril 25-én megtartatott a közgyűlés, M. felolvasása hosszú s tanulságos eszmecserét keltett.¹⁾ K. felolvasása a juniusi gyűlésre tüzetett ki. Értekezől ajánlkozott még Kresták Pál felső népisk. tanító.

Ezen egyesület elnöke: Predics János r. kath., főjegyzője Kecskés Pál r. kath., alj. Vári Lajos községi, pénztárnoka V. Kiss József r. kath. tanítók.

A kecskeméti községi tanítók és tanítónők [a város belterületén 17, pusztán 10=27] saját ügyének elintézése s eszmecserék váltása végett, szintén alakítottak egyesületet, ez egyesület összejöveteleit minden hó 1-ső vasárnapján tartja. Ennek elnöke, Böszörményi Mihály, alelnöke Máté Sándor, pénztárnoka Csoó Zsigmond.

Molnár Imre, községi tanító.

K ü l f ö l d.

*] A bécsi „Privatschule“ című egyesület, — Bécsben t. i. ilyen is van már, azon kérelemmel fordult közelebb a közokt. miniszterhez, hogy szólítsa fel az alsó-ausztriai képviselőházat, miszerint készítsen törvénycikket arra nézve, hogy a *magántanítók* jogosíttsanak fel a „járásbeli iskolatanácsba“ kebelükből képviselőt küldhetni. Nevezett egyesület reményli, hogy felszólalása nem lesz eredménytelen. — Magántanítói ügy létezik minálunk is, — vegyük csak a fővárost, meg a vidéki városokat rendre stb., csak hogy nincs ki törödnék vele, pedig az u. n. magántanítók is a paedagogia mezején hullatják homlokuk verejtékét a mivelődés előmozdítására. Bölcsnek elég!

*] A *weimari* közokt. minisztr. rendelete folytán az ottani tantermek ajtai fölött következő „tudtuladás“ olvasható: *A tanterembe való belépés a tanítónak előleges engedélye nélkül tiltatik.* A ki ezen rendeletnek ellenszegül, azzal a hatóság, mint házi béke- és rendzavaróval, a német birodalmi közbüntető törvény értelmében fog eljáráni. — Effeléből ránk is férne.

*] A svájci lapokból értesülünk, hogy a svájci néptanítók közül, a fél vagy egésznap szünnapokon is, számosan látogatják a felső tudományintézeteket, úgy mint egyetemeket, technikákat, tanítóképezdéket, műtanodákat stb. — Ez Svájcban van így.

*] *Bukovinában* úgy olvassuk, még a fővárosi tanítók is 300—400 frt. évi fizetésen tengődnek.

*] *A rajnai porosz tartományban* egy hang az ellen szólal fel, hogy elemi iskolák tanfelügyelőivé középt. (gymn.-reál) tanárokat ne nevezzen ki a kormány, minthogy az „ismert felsőbbség különbségénél fogva“ nem goldolható a megkívántató bizalom.

*] *Berlinben* a tanbizottság egyik rendeletével közelebb tudtul adta a községi tanítóknak, hogy 1876-tól kezdve csak olyan községi tanítók fognak főtanítókká ki-neveztetni, kik a középtanodára szóló vizsgálatot letették; 1878-tól kezdve pedig csupán azok, kik az *igazgatósági* vizsgát teendik le. Berlinben t. i. ilyen vizsga is létezik. Többet nem szólnak.

¹⁾ Máskor kérjük az értekezés és eszmecsere eredményét is röviden jelezni.

*] A bécsi cs. k. statisztikai központi hivatal kimutatása szerint a lajtántuli országok összes nyilvános és magán könyvtáraiban 1870-iki év végével, 526 könyvtárban (csak annyi?) 4,748, 961 kötet könyv találtatott, miből átlag 9,028 kötet esik egy-egy könyvtárra. Könyvekben legszegényebb, csira jellegénél fogva, a lajtántuli 24 reálgymnásium. A népiskolák könyvtáraitól azonban nem referál a nevezett hivatal. Okát nem tudni. —g.

V e g y e s e k.

— A közokt. miniszter egy újabb rendeletben az illető hatóságok figyelmét a tanítónőkre hítja fel s azok alkalmazását ajánlja a kisebb fiúgyermekek tanítására is. Mi csak helyeselhetjük az intézkedést, mert tapasztalásból tudjuk, mily előítélet uralkodik még a vidéken a tanítónők iránt — úgy annyira, hogy még a leányok mellé is férfitanítót akarnak alkalmazni. Ennek bebizonyítására csak Harta, pestmegyei községre hivatkozunk, hol egy új leányiskola félév óta üresen áll, mert nem kaptak bele tanítót, tanító-nőre meg — valószínűleg — nem is gondoltak.

—g. *Az Allg. d. Lehrorz.* 14-ik számában egy valaki a növénynek nevelő és képző tulajdonságáról értekezik, azt állítván, hogy a növénytani oktatásnak *nemzeti* jelentősége is van, a mennyiben a német nép jellemében a növényország iránt különös nagy hajlam nyilvánul. — Csak a németében?

A tolnamegyei iskolatanács — írja a Toln. Közl. — ápril 16-án tartott ülésén elhatározta, hogy a közokt. miniszteriumhoz feliratot intéz és kéri: intézkedjék a törvényhozás útján a tanítóknak a hadkötelezettség, illetőleg a tényleges szolgálat alóli fölmentése, fizetések minimumának fölemelése és állami nyugdíjaztatásuk tárgyában. A megye közönségét pedig megkereste, hogy a szolgabirákat utasítsa a községektől minden iskolaépítés és bebutorozás terveinek bekívánására és véleményadás végett a tanfelügyelőséghez való betérésztésére. Helyes intézkedések!

— *Bécsben* arról tanakodnak, nem volna-e célszerű — a torna és női kézimunka kivételével a tanórákat a melegebb hónapokban *délelőtt* megtartani. Talán jó volna nekünk is ezt a dolgot megbeszélni; vagy legalább a délutáni oktatást 3 óraker kezdhetnők? Ha lehet könnyíteni magunkon és a tanulókon, mért ne tennők azt. Ajánljuk ez ügyet a tanítótestületek és iskolaszékek figyelmébe, míg nem késő; még csak küszöbön a nyár és mint látszik meleg lesz.

— *Domboruban* — írják a „Kanizsai Lapok“ — 310 tanköteles gyermek közül 210 látogatja az iskolát, és e 210 gyermek egy tanítóra van bízva. Nem irigylésre méltó sors.

— *Hartán* (Pest m.) az ág. ev. község új iskolaházat épített, de nincs köszönet benne. A padok akként vannak benn elhelyezve, hogy jobbról és balról egyenlő világosság ömlik be két-két ablakon. A padok hátdeszkájára az ülőhely felül egy lécz van alkalmazva, úgy hogy ha a gyermek hátra dől, az legalább is ruháját fogja összeszaggatni, de pupos is lehet tőle, mert arra kényszeríti, hogy meggörnyedve üljön. Szegény gyermekeknek az ablakok a szemüket, a padok a derekukat fenyegetik. Ajánljuk a pestmegyei tanfelügyelő urnak szíves figyelmébe.

— *Zala-Egerszegén* Krób Pál, másod tanfelügyelő az olvasóköri helyiségében felolvasást tartott a nevelés köréből. Ajánljuk az e tárgy felolvasások tartását másoknak is: csak népszerű legyen.

— *Iskola és kocsma.* A pécsi „Néptanoda“ azon kuriózumot közli, hogy Felső-Örsön az iskola és a kocsma egy födél alatt van! Hát ahhoz mit szól, ha mi e szép hirt avval egészítjük ki, hogy Budapesten, az ország fővárosában is van egy oly iskola, értem a budai promontor-országutit, hol egy ugyanazon ajtó vezet a kocsmába és iskolába, s ez ajtón belül nyílik egy ajtó jobbra: ez a kocsma, egy másik balra: ez az iskola. A tanfelügyelő elszőrnyűködött ez unicum első látásakor, és meg vagyunk győződve, hogy nem sokára segítve lesz a bajon.

— *Szegárdon* — Dömötör J. tanfelügyelő felhívására — elhatározták, hogy a régóta tervezett reálgymnasium eszméjét egyelőre elejtve, polgári iskolát kívánnak felállítani. Hát D.-Földvárnak, Paksnak semmi sem kell?

— *A földmívelés és iparügy* új minisztere Bartal György. kertészetünk fejlesztése s különösen az ország befásítása céljából a budapesti központi rom. kath. papnővelde növendékeinek *Lukácsy* Sándor által előadást tartat. Kívánatos, hogy a tanítóképződékben is ez történjék.

— *Bója Gergely*, budapesti tanfelügyelő, lakását s irodáját a lipót-utca 45-ik számú házába tette át.

Hibaigazítás. Lapunk 17. számában a könyvbírálatban *absolut* helyett *higított alkohol* veendő.

AIGNER LAJOSNÁL Budapesten megjelent:

Gyakorlati számtan.

Egyszerű következtetésekre alapítva, fejben és számjegyekkel; különös tekintettel az 1868. évi 38. törvénycikk és az új „*meter*“-rendszerre módszertanilag kidolgozva. Tanítók, képezdészek, elemi felső-osztályok, ismétlő iskolák, ipar- és polgári tanodák számára, valamint magánhasználatra írta *Steinbach Antal* tanfelügyelő. Ára 1 frt. 80 kr.

E mű a maga nemében páratlan szakavatottsággal és gyakorlati tapintattal kidolgozva valódi nyeresemény gyanánt foglal helyet az ilyenmű kitűnő munkákban szükölködő tanirodalmunk terén. E könyv, mely egyszerű következtetésekre alapítva fejben- és számjegyekkel rendszeres fokozatosságban kezeli a számoktatás bő anyagát, ajánlja magát mint rendszeres kalauz a számtan különféle ágainak könnyű megtanulására, és a számtanítás sikeres kezelésére. Hogy e könyv rég érzett hiányt pótol és megbecsülhetlen szolgálatot tesz mind tanítóinknak, mind pedig iskoláinknak, erre nézve több tekintélyes szakférfiak megbízható nyilatkozatait birjuk.

A tartalom főbb pontjai: A legfontosabb mértékek és pénznemek. Többnevű egész számokkal való számolás. A többnevű számok szétbontása és összevonása. A kamatszámolás fejben és számjegyekkel. Tizedes törtek, számolás közönséges törtekkel fejben és számjegyekkel. A hármas szabály fejben és számjegyekkel. A megfordított hármas szabály. Az összetett hármas szabály. Kamatszámolási előnyök. Vegyítési számolás. Nyereségi és veszteségi számolás. Levonási-leszámitolási számolás. A naptár és az időszámolás fejben és számjegyekkel. Terület- és testszámolások. A *méterrendszer*.

Vezérkönyv a népiskolai irálygyakorlatok kezelésében.

Példatárral. Tanítók és tanítójelöltek számára írta *Kárpáti Endre*, képezdei tanár. Ára 2 frt.

Jelen vezérkönyv az irálytanhoz oly tanférfiu tollából folyt, a kiben mind az elmélet, mind a gyakorlat a legszerencsésebben egyesül. Szerző ur ugyanis a némethoni képezdek jelesebbjeinél egy egész éven át tartózkodván, főleg az irálygyakorlatok kezelését tette tanulmánya tárgyává, tehát az anyanyelvtanítás azon fontos ágát, mely nálunk mind az iskolai gyakorlatban mind az irodalom részéről mindeddig úgy szólván egészen el volt hanyagolva. Műve a jelzett tárgyra nézve valóságos nyeresemény, mert nincs olyan néptanító, a ki nem lenne képes e munka nyomán az ilybeli gyakorlatokat célirányosan és legnagyobb sikerrel kezelni.

Tartalom: *Fogalmazás a népiskola alsó osztályaiban*. A tárgyak megnevezése. A tulajdonság megnevezése. A cselekvés, szenvedés és állapot megnevezése. Különféle körülmények megnevezése. Leírások. Összehasonlítások. *Fogalmazás a népiskola felső- és ismétlő-osztályaiban*. Leírások. Összehasonlítások. Elbeszélések. Levelek. *Polgári ügyiratok*: számla, nyugta, hirdetmény, vevény, bizonyítvány, kötelezvény, kezeskedvény, meghatalmazás, engedmény, utalvány, térítvény, szerződés, kérvény, végrendelet, váltók.